

Практичні заняття

Модуль 1. Методологічні засади викладання української літератури в загальноосвітній школі

Тема: Завдання, зміст і структура курсу літератури

I. Теоретичні питання

1. Особливості української літератури як навчального предмета загальноосвітньої школи.
2. Концепція літературної освіти в загальноосвітній школі та умови її реалізації.
3. Програми з української літератури для основної та старшої школи, спільне й відмінне в їх побудові та в змістовому наповненні.
4. Підручники з української літератури, їх структура, відповідність діючим програмам.

II. Практичні завдання

1. Опрацюйте відгуки, пропозиції, зауваження, висловлені науковцями та вчителями (Л. Скорина, П. Білоус, О. Поліщук, О. Ємець, М. Верещак) під час ведення «круглого столу»: на шляху до нового підручника [82], та статтю Р. Мовчан «У підручник потрібно вкладати душу» [125].
2. Випишіть з діючих програм з української літератури критерії оцінювання навчальних досягнень учнів. У чому їх особливості?
3. Чи вважаєте ви, що головна мета шкільного вивчення літератури – це виховання любові до читання. Аргументуйте свою думку, опрацювавши статтю Я. Поліщука «Становлення українського читача» [145].
4. Проведіть засідання «круглого столу» з проблеми літературної освіти в українській школі: якою їй сьогодні бути? Обміняйтесь думками й підведіть підсумки, визначивши, які аргументи були найбільш переконливими.

III. Креативна вправа «Створи рекламу!»

З метою зацікавлення учнів підручником, виконайте інтерактивне завдання «Створи рекламу підручника!». Користуйтеся пам'яткою щодо вимог і схеми рецензії реклами.

Вимоги до реклами

1. Відповідність реклами дійсності.
2. Максимум інформації, мінімум слів.
3. Аргументованість.
4. Доступність.
5. Оригінальність.

Схема рецензії реклами

1. Мотивація мети (для чого реклама?).
2. Обґрунтування прийомів відповідно до передбачуваних результатів.
3. Зреалізованість мети створення реклами.
4. Успіхи й прорахунки.
5. Шляхи вдосконалення реклами.

Креативна вправа «Прикладний проект»

Створіть добірку художніх творів письменників кінця ХХ – поч. ХХІ ст. для ознайомлення з ними учнів 11 класу. Сформулюйте мету вивчення, виділіть кількість годин, підберіть відповідний список літератури, обґрунтуйте використання наочності й запропонуйте власну інтерпретацію обраних вами творів.

IV. Самостійна робота

1. Назвіть кілька книжок, які, на вашу думку, необхідно прочитати сучасній дитині, підлітку, старшокласнику. Свій вибір аргументуйте.

2. Українська література як шкільний предмет водночас виконує кілька рівноцінних функцій, серед яких виділяються:

3. Які принципи покладені в основу добору художніх текстів за чинною програмою? Запишіть їх.

4. Чи відображений принцип наступності в підручниках з української літератури для 5–9 класів. Доведіть свою думку на конкретних прикладах.

V. Питання для самоконтролю

1. Яка мета шкільного вивчення української літератури на сучасному етапі?
2. Назвіть авторів підручників з української літератури для основної та старшої ланки?
3. Яке значення уроків літератури рідного краю, розвитку зв'язного мовлення, позакласного читання для літературної освіти учнів?
4. Яку будову має програма з української літератури?
5. Якими державними документами визначаються завдання, мета, структура шкільного курсу літератури?

VI. Тестові завдання

1. Зміст літературної освіти учнів, тобто система знань і вмінь, що повинні набути учні певного класу, визначається:
 - а) підручниками й посібниками з літератури;
 - б) шкільними програмами й державними документами, обов'язковими для виконання кожним учителем літератури;
 - в) дирекцією загальноосвітньої школи;
 - г) міським (районним) відділом освіти.
2. Загальною метою літературної освіти (за Концепцією) є:
 - а) формування читацьких якостей учнів;
 - б) уведення учнів у світ прекрасного, прилучаючи до національного й світового мистецтва слова; виховання потреби в читанні, інтересу до художнього слова, високих естетичних смаків;
 - в) володіння навичками усного й писемного мовлення;
 - г) формування наукового світогляду учнів на основі засвоєння системи літературознавчих знань.
3. Курс літератури в основній і старшій школі включає твори, які можна поділити на групи:
 - а) твори для самостійного і текстуального вивчення;
 - б) твори для текстуального вивчення і вивчення напам'ять;
 - в) твори для текстуального вивчення, позакласного і самостійного читання;
 - г) твори для вивчення напам'ять, з літератури рідного краю, текстуального вивчення.

4. За Концепцією, курс літератури в основній школі може будуватися за такими принципами групування літературних творів:

- а) історико-літературним;
- б) хронологічним та історичним;
- в) хронологічним, тематико-хронологічним, жанровим, проблемно-тематичним;
- г) монографічно-персональним та історико-літературним.

5. Курс української літератури в 5-8 класах цілеспрямовано структурований за загальними тематичними блоками. Установіть їх відповідність.

- 1. 5 клас а) «Усна народна творчість», «З давньої літератури», «Світ української поезії», «Український гумор і сатира», «Національна драма», «З української прози»;
- 2. 6 клас б) «Світ фантазії і мудрості» «Історичне минуле нашого народу», «Рідна Україна», «Світ природи»;
- 3. 7 клас в) «Загадково прекрасна і славна давнина України», «Я і світ», «Гумористичні твори», «Пригоди і романтика»;
- 4. 8 клас г) «Із пісенних скарбів», «Про далекі минулі часи», «Ти знаєш, що ти людина?», «Ми – українці».

1	2	3	4

VII. Рекомендована література

1. Беленький Г.И. Приобщение к искусству слова: Раздумье о преподавании литературы в школе. – М.: Просвещение, 1990. – 192 с.

2. Бугайко Т.Ф., Бугайко Ф.Ф. Українська література в середній школі. – К.: Радянська школа, 1962. – 391 с.

3. Вертій О. До проблеми викладання літератури // Дивослово. – 2004. – № 2. – С. 41-43.

4. Волинський В., Красовський О., Черноус О., Якушина Т. Конструювання і змістове наповнення електронних підручників // Українська мова і література. – 2011. – № 1 (88). – С. 52.

5. Волошина Н.Й. Перспективи підручникотворення // Зарубіжна література в школах України. – 2006. – № 4. – С. 2-4.

6. Концепція літературної освіти в 11-річній загальноосвітній школі // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2010. – № 10. – С. 10-20.

7. Кошара Ю. До питання про сучасний підручник з української літератури // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 2. – С. 15-17.

8. Круглий стіл: на шляху до нового підручника (Л. Скорина, П. Білоус, О. Поліщук, О. Ємець, М. Верещак) // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2008. – № 3. – С. 52-59.

9. Лісовський А. Література в системі сучасної шкільної освіти // Українська мова і література в школі. – 2011. – № 1 (87). – С. 21.

10. Лукійчук А. Сучасна шкільна літературна освіта: стан, проблеми, перспективи // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2011. – № 9. – С. 75-76.

11. Пасічник Є.А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. – К.: Ленвіт, 2000. – 384 с.

12. Методичні рекомендації щодо вивчення української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах в 2011 / 2012 н.р. // Українська мова і література в школі. – 2011. – № 5 (91). – С. 7.

13. Мовчан Р. Деякі зауваги до вивчення української літератури // Дивослово – 2004. – № 9. – С. 9.

14. Мовчан Р. Перлини з океану української літератури. Специфіка нового підручника для 5 класу та особливості роботи з ним // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2005. – № 6. – С. 58-66.

15. Мовчан Р. У підручник потрібно вкладати душу // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2008. – № 3. – С. 60-62.

16. Сокур-Фарина Т. Історичні передумови виникнення шкільної літературної освіти // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 4. – С. 55-56.

17. Степанишин Б.І. Яким бути підручником з літератури? // Українська література в загальноосвітній школі. – 1999. – № 1. – С. 57.

18. Українська література: 5-11 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською і російською мовами навчання / Укладачі Р.В. Мовчан, Н.В. Левчик, О.А. Камінчук, М.П. Бондар, М.М. Сулима, В.І. Сулима; Керівник авторського колективу М.Г. Жулинський. – К.: Генеза, 2002. – 136 с.

19. Харченко К., Хижняк Ю. Літературна освіта в країні дітей // Українська мова і література. – 2005. – квітень (№ 15). – С. 5-6.